

УДК 338.439:330.33.01]:339.9(510)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2026-14-12>**Кудирко Л. П.**кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри світової економіки,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9089-7223>**Liudmyla Kudyko**

State University of Trade and Economics

Казанішен А. В.здобувач вищої освіти ступеня «доктор філософії»,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6620-1381>**Andrii Kazanishen**

State University of Trade and Economics

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ КНР

FOOD SECURITY AS A COMPONENT OF THE PRC'S MACROECONOMIC STABILITY STRATEGY

Анотація. Однією із нагальних проблем держав в умовах загострення геополітичних викликів є утримання на прийнятному рівні продовольчої безпеки. Метою даної статті є визначення теоретичних засад та практичних механізмів реалізації сучасного концепту продовольчої безпеки у вимірі пріоритетів макроекономічної стійкості КНР. Авторами виявлено, що запит на оновлення концепції продовольчої безпеки зумовлений впливом на національний економічний розвиток сучасного Китаю низки деструктивних чинників ендogenous та екзогенного походження. В процесі дослідження було ідентифіковано кілька важливих пріоритетів оновленої стратегії продовольчої безпеки, зокрема жорсткий державний контроль за збереженням земель сільськогосподарського призначення, досягнення технологічного імпортозаміщення в агросекторі, реорганізація ланцюгів постачання продовольства, диверсифікація та перегляд стратегічних партнерств з країнами-постачальниками продовольства в КНР. Авторами визначено, що реалізація проєкту «Продовольчий шовковий шлях» передбачає активне інвестування КНР в інфраструктуру та переробну індустрію країн-партнерів, створюючи замкнуті ланцюги виробництва та збуту продовольства, що не залежать від геополітичних ризиків. Таким чином нинішній Китай здійснює цілеспрямований перехід від купівлі сировини до контролю над усіма етапами виробництва продовольчих товарів за кордоном. Це створює систему, де навіть імпортоване продовольство фактично контролюється китайським капіталом, що є формою екстериторіального самозабезпечення. Теоретична значимість дослідження полягає в розширенні знань про потенціал та секторальні обмеження трансформації національних стратегій розвитку від моделі «глобальної інтеграції» до моделі «захищеної автономії». Практична цінність зумовлена можливістю імплементації пропонованих Китаєм механізмів забезпечення продовольчої безпеки з метою нівелювання геополітичних ризиків та здійснення на цьому підґрунті модернізаційних процесів в інших стратегічних секторах економіки. Перспективи подальших досліджень вбачаються в обґрунтуванні новітніх підходів в реалізації зовнішньоторговельної експансії України як вагомого гравця в глобальній продовольчій системі в умовах модернізації стратегії продовольчої безпеки КНР.

Ключові слова: продовольча безпека, стратегія продовольчої безпеки, економічна стійкість, Народна республіка Китай (КНР), міжнародна торгівля, імпортозаміщення, імпортозалежність, цифровізація агросектору.

Abstract. One of the pressing problems facing states in the context of escalating geopolitical challenges is maintaining food security at an acceptable level. The purpose of this article is to define the theoretical foundations and practical mechanisms for implementing the modern concept of food security in terms of the PRC's macroeconomic stability priorities. The authors found that the need to update the concept of food security is due to the impact of a number of destructive factors of endogenous and exogenous origin on the national economic development of modern China. The study identified several important priorities for the updated food security strategy, including strict state control over the preservation of agricultural land, achieving technological import substitution in the agricultural sector, reorganising food supply chains, diversifying and reviewing strategic partnerships with countries that supply food to the PRC. The authors have determined that the implementation of the Food Silk Road project involves active investment by China in the infrastructure and processing industry of partner countries, creating closed food production and distribution chains that are independent of geopolitical risks. Thus, China is currently making a deliberate transition from purchasing raw materials to controlling all stages of food production abroad. This creates a system where even imported food is effectively controlled by Chinese capital, which is a form of extraterritorial self-sufficiency. The theoretical significance of the study lies in expanding knowledge about the potential and sectoral limitations of the transformation of national development strategies from a model of 'global integration' to a model of 'protected autonomy.' The practical value

is determined by the possibility of implementing the food security mechanisms proposed by China in order to level geopolitical risks and, on this basis, carry out modernisation processes in other strategic sectors of the economy. Prospects for further research lie in substantiating the latest approaches to the implementation of Ukraine's foreign trade expansion as a major player in the global food system in the context of the modernisation of China's food security strategy.

Keywords: food security, food security strategy, economic stability, People's Republic of China (PRC), international trade, import substitution, import dependency, digitalisation of the agricultural sector.

Постановка проблеми. Світова економіка та ключові її актори перебувають нині в умовах стрімких трансформацій, які торкаються багатьох аспектів їх життєдіяльності, створюючи нові виклики та загрози. Однією із нагальних проблем, що була артикульована на рівні експертів міжнародних організацій, політичних лідерів окремих держав, науковців, є утримання на прийнятному рівні в жорстких умовах сьогодення продовольчої безпеки [16, 20, 28].

Дослідження стратегічних підходів та практики вирішення цієї проблеми саме в сучасній КНР має, на наше переконання, важливе значення як для економічної науки, так геополітики, оскільки напряму торкається питання обмеженості стратегічно значимого ресурсного потенціалу та досягнення відчутних результатів у подоланні цих обмежень. Маючи майже 20 % населення світу та володіючи при цьому менше 10 % орних земель планети та близько 6 % запасів придатної прісної води [5], завдяки модернізації стратегічних підходів до формування релевантної системи підтримки продовольчої безпеки Китаєм отримано відчутні успіхи. Використання гнучкої комбінаторики державного планування та ринкових механізмів забезпечують виконання завдань, що створюють передумови для макроекономічної стійкості китайської економіки. Науковий аналіз того, яким чином «державний капіталізм» впливає на аграрний сектор та всю систему забезпечення держави стратегічно значимими благами, до яких відноситься і продовольство, дозволяє переглянути домінуючі донедавна теорії розвитку адаптивно до викликів нового тисячоліття.

З практичної точки зору, досвід Китаю є дійсно критично важливим для міжнародної стабільності та національних продовольчих стратегій інших країн. Достатньо згадати глобальний вплив КНР на ціни та ринки як великої відкритої економіки. Наразі Китай є найбільшим світовим імпортером сої, кукурудзи та м'яса. Будь-які зміни в їхній внутрішній моделі (наприклад, перехід на самозабезпечення зерновими) миттєво змінюють світові ціни. Для України, як постачальника аграропродовольства, КНР вже тривалий час є вагомим торговельним партнером [13], відтак цей вплив напряму стосується її здатності реалізувати свій експортний потенціал.

Зазначені аспекти відображають важливість та актуальність обраної проблематики, а відтак мають як теоретичне, так і прикладне значення для всебічного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслюючи новітні наукові розвідки зарубіжних науковців щодо проблематики продовольчої безпеки, варто вказати на їх фокусування по кільком пріоритетних напрямках. Зокрема, в праці Ван Л. М., Чжан М. та Дуань Л. Л. [23] мова йде про взаємозв'язок між самозабезпеченням продовольством та продовольчою безпекою, драйвери макроекономічної стійкості КНР через підтримку потужних національних сільськогосподар-

ських виробників та відродження сільських районів. Автори наголошують, що на рівні системи державного управління вже можна спостерігати значну трансформацію самого концепту продовольчої безпеки: від «зернової безпеки» як найбільш вагомої її складової до «концепції великого продовольства» (Grand Food Concept). Це передбачає зміщення акценту при формуванні ефективної продовольчої системи із забезпечення зерновими на побудову розширеної моделі, що ураховує як кількісні, так і якісні параметри продовольчої безпеки.

Ду М., Лей Ц., Лі С. [6] пов'язують вирішення питань продовольчої безпеки сучасного Китаю із реалізацією комплексу завдань, зокрема підвищенням конкурентоспроможності його сільського господарства, здатністю розвиватись з урахуванням критеріїв екологічної стійкості. Всебічний характер проблематики продовольчої безпеки пікреслюється і в праці Віка Г., автор акцентує увагу на тому, що вирішення проблеми продовольчої безпеки сприятиме соціально-політичній стабільності держави у цілому [22].

В дослідженні Сіньюань Лян, Сяобінь Цзін, Юе Доу, Фей Мен, Інкан Чжоу продовольчу безпеку КНР оцінюють, у першу чергу, з огляду стійкості національної продовольчої системи та її здатності протидіяти дестабілізаційним внутрішнім та зовнішнім факторам впливу [25]. В рамках цього ж напряму варто виокремити публікації, що пов'язують високий рівень імпортозалежності по важливим групам продовольства із їх дестимулюючим впливом на національну продовольчу систему. Дослідники Венцзін Лонг, Тін Мен, Сюй Тянь, Шенген Фан [24] визначають в своїй публікації потенційну здатність Китаю як потужного нетто-імпортера продовольства витримувати торговельні конфлікти (особливо зі США) та диверсифікувати логістику продовольчого імпорту. Казанішиним А. [27] формулюється висновок про те, що продовольча безпека Китаю все більше ставиться під загрозу через стрімке зростання залежності від імпорту та зниження самозабезпечення в основних секторах сільського господарства. А іншими вітчизняними науковцями Дугінець Г., Генераловим О., Вербою Я. [26] обгрунтовується теза, що оновлення діючої глобальної торговельної моделі вже є необхідністю для всього світового співтовариства, в основі якого буде скорочення ланцюгів постачання та дешевший імпорт, з акцентом на збільшення внутрішнього виробництва та зберігання.

Ще одним актуальним напрямком досліджень в рамках проблематики продовольчої безпеки КНР, згідно Звіту про продовольчу політику Китаю та світу, є питання модернізації системи управління та виробництва агросектору, зокрема шляхом переходу на принципи циркулярності [3].

Аналіз новітніх публікацій з проблематики продовольчої безпеки Китаю за кілька останніх років був би неповним без урахування флагманських публіка-

цій міжнародних організацій. Зокрема, це стосується спільного звіту ОЕСР та ФАО [14], в якому представлено прогноз щодо зміни ролі Китаю як глобального споживача та його перехід до самозабезпечення продуктами тваринництва. В іншому звіті ФАО [19] розглядається проблема деградації земель у Китаї як критичний виклик для довгострокової продовольчої безпеки та потенційні рефлексії держави на вирішення цієї проблеми.

І китайськими науковцями, і експертами міжнародних організацій стверджується, що подолання загроз продовольчій безпеці неможливе без істотних змін, зокрема технологічних модернізацій та цифровізації (AgriTech), зокрема це стосується проблем подолання кліматичних ризиків [17]. Ці оцінки закладають основу для визначення практичних стратегій покращення продовольчих систем сучасного Китаю.

Ураховуючи розробки українських та зарубіжних вчених щодо ідентифікації ключових проблем продовольчої безпеки КНР, додаткового розгляду потребують питання щодо формування пріоритетних напрямків модернізації продовольчої системи у вимірі безпекових критеріїв та здійснення реальних кроків щодо вирішення завдань макроекономічної стабілізації на цьому підґрунті.

Метою даної статті є розкриття теоретичних та практичних аспектів забезпечення продовольчої безпеки як складової стратегії макроекономічної стійкості сучасної КНР.

Вклад основного матеріалу. Оцінюючи нинішній стан національно продовольчої системи КНР, не можна не помічати дійсно вражаючих досягнень: наразі вона є найбільшим у світі виробником зернових (кукурудза, пшениця і рис), фруктів, овочів, м'яса, птиці, яєць і рибної продукції. Разом із тим, окреслені групи продовольства не компенсують у повній мірі потреби населення за критерієм збалансованої якісної структури харчування. Відтак, по цілій низці продовольчих категорій доводиться залучати зовнішні постачання. Наразі Китай є найбільшим у світі імпортером продовольства у цілому, і, зокрема, по таким окремим товарним групам як соєві боби, кукурудза, пшениця, рис та молочні продукти [2]. Основні макроекономічні індикатори зовнішньої торгівлі продовольством КНР, її вагу в світовому експорті та імпорті товарами продовольчої групи, а також рівень міжнародної спеціалізації китайського агросектору представлено в Табл. 1.

Аналізуючи дані табл. 1, варто відмітити певну стабільність експорту продовольчої групи у цілому: частка продовольства в загальному експорті Китаю залишається низькою (близько 2.5%).

Стосовно імпорту, то тут зворотні процеси. Частка Китаю у світовому імпорті продовольства суттєво зросла (з 1.97% до понад 10% у пікові роки за досліджуваний період), що підкреслює роль країни як одного з найбільших споживачів агропродукції у світі. Лише у 2000 році, до набуття членства в СОТ, Китай мав позитивне сальдо зовнішньої торгівлі (+4,516 млрд дол США), тобто був чистим експортером продовольства. Починаючи з 2010 року, від'ємне сальдо стрімко зростало. Найбільший дефіцит спостерігався в 2022 році (-138,185 млрд дол США). Таке глибоке від'ємне сальдо підтверджує тезу про те, що Китай став найбільшим у світі чистим імпортером агропродукції та посилює свою залежність від зовнішніх ринків для забезпечення продовольчої безпеки. Показовою є й динаміка індексу міжнародної спеціалізації Китаю. За весь період він значно нижчий за 1 (впав з 0.82 до ~0.30). Це свідчить про те, що Китай не спеціалізується на експорті продовольства, а його економіка більше орієнтована на інші сектори (наприклад, промислові товари).

Згідно підходів експертів ФАО реальний стан щодо продовольчої безпеки та тенденції стосовно його динаміки може бути оцінено за критерієм продовольчої самозабезпеченості. Пропонується ураховувати три рівні: нижче 80% – країна має дефіцит продовольства, індикатор в інтервалі від 80% до 120% – продовольча самозабезпеченість на належному рівні, вище 120% – спостерігається надлишок продовольства [9]. Вказуючи на параметри по КНР, можна зробити висновок про певне зниження рівня її продовольчої самозабезпеченості: з 101,8% в 2000 р. до 76,8% в 2020 р. А у відповідності прогнозів до 2035 року окреслений показник знизиться до 65% за умов відсутності рішучої протидії з боку держави зазначеному тренду. З 2004 року Китай набув статусу нетто – імпортера агропродовольчої продукції, що вказує на неспроможність завдяки внутрішнім ресурсам вирішувати питання продовольчої безпеки.

Власне це і дало підстави керівництву КНР оцінювати досягнутий стан із забезпеченості населення продовольством як загрозливий і прямо віднести вирішення цього питання до проблематики національної

Таблиця 1 – Динаміка показників зовнішньої торгівлі та частки КНР в світовій торгівлі продовольством в 2000–2023 рр.

Показник	2000	2010	2020	2021	2022	2023
Експорт продовольства, млрд дол США	13,559	44,153	69,639	77,024	82,662	83,016
Імпорт продовольства, млрд дол США	9,043	59,556	159,882	205,136	220,847	220,765
Сальдо зовнішньої торгівлі продовольством, млрд дол США	+4, 516	-15,403	-90,243	-128,112	-138,185	-137,749
Зовнішня торгівля продовольством у цілому, млрд дол США	22,602	103,709	229,521	282,160	303,509	303,781
Темпи приросту зовнішньої торгівлі продовольством, %	–	359	121	23	8	0
Питома вага продовольства в загальному експорті Китаю, %	5.44	2.80	2.69	2.32	2.33	2.46
Питома вага продовольства в загальному імпорті Китаю, %	04.02	4.27	7.74	7.66	8.16	8.64
Питома вага Китаю в продовольчому експорті світу, %	3.15	3.98	4.42	4.20	4.11	04.09
Питома вага Китаю в продовольчому імпорті світу, %	1.97	5.31	9.98	10.91	10.56	10.56
Рівень міжнародної спеціалізації виробництва продовольства КНР	0.82	0.39	0.30	0.28	0.29	0.29

Джерело: розраховано авторами на основі [10, 11]

безпеки [12], що зумовлює до прийняття релевантних стратегій протидії цим тенденціям.

Які ж конкретні стратегічні кроки було здійснено керівництвом Китаю та які досягнуто результати? Реалізація новітньої китайської стратегії продовольчої безпеки (2024–2025 рр.), пов'язана із згаданою вище концепцією «Велика продовольча система» (Greater Food System), яка ґрунтується на системному впровадженні чотирьох основних пріоритетів.

Перший пріоритет визначає чіткі «червоні лінії» стосовно орних земель. Наразі діє жорсткий державний контроль за збереженням не менше 120 млн га земель виключно під потреби сільського господарства. І при цьому існує пряма заборона на використання цих земель під забудову або парки.

Другим пріоритетом є досягнення технологічного суверенітету Китаю через механізми цифровізації та технічної модернізації агросектору (AgriTech). Високі рівні імпортозалежності по важливим ланкам ланцюга виробництва та збуту продовольства вимагали переорієнтації на власну селекцію насіння та генетичні технології (особливо сої та кукурудзи), щоб позбутися залежності від західних компаній (як-от Bayer чи Corteva). У 2025 році Китай запровадив систему «цифрового зерна», де кожен мішок у держрезерві відстежується через блокчейн. Це відрізняється від підходів інших країн, де приватні компанії (напр. ABCD – Archer Daniels Midland, Bunge, Cargill, Louis Dreyfus) зберігають комерційну таємницю щодо обсягів своїх запасів.

Примітно, що в червні 2025 року сім ключових державних установ – Міністерство промисловості та інформаційних технологій, Міністерство людських ресурсів та соціального забезпечення, Міністерство освіти, Народний банк Китаю, Державна адміністрація з регулювання ринку, Національне управління з регулювання безпеки харчових продуктів та Національна комісія з розвитку та реформ – спільно опублікували План впровадження цифрової трансформації харчової промисловості [15]. Ця амбітна дорожня карта підкреслює рішучість Пекіна модернізувати харчовий сектор як наступний після агровиробництва елемент в ланцюгу національно продовольчої системи. Він спрямований на створення цифрової, високоякісної та конкурентоспроможної на світовому рівні харчової промисловості шляхом впровадження передових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, 5G, промисловий Інтернет речей, хмарні обчислення та великі дані, у виробництво, ланцюги поставок, дизайн продукції, управління та цифрову відстежуваність.

Ще одним *третім важливим пріоритетом* є впровадження стратегії «подвійної циркуляції» та диверсифікації в широкому сенсі, включаючи зниження рівня концентрації закупівель імпортного продовольства по проблемним партнерам, зокрема і США [1]. Попри те, що орієнтація в попередні десятиліття на експортоорієнтований розвиток вивела китайську економіку на лідерські позиції в світовій ієрархії виробників та експортерів, нині ж Китай переглядає цю стратегію та переходить на економічну модель, де внутрішнє споживання та виробництво є пріоритетними, а зовнішня торгівля – надважливою, але все ж таки допоміжною. В частині продовольства, поставлено завдання досягти 100% самозабезпечення основними зерновими (рис,

пшениця). Це створює прецедент використання потенціалу обмеженої економічної автаркії для досягнення макроекономічної стійкості в умовах суперечливої взаємодії глобалізаційних та деглобалізаційних трендів.

Саме в умовах жорстких геополітичних викликів (COVID-19, війна РФ проти України, агресивний неопротекціонізм Д. Трампа) Китай переглядає ключові питання власного соціально-економічного розвитку в частині продовольчої безпеки. І вже той факт, що в більшості законодавчих документах Китаю з'являється новий контекст в тлумаченні змісту «продовольча безпека» як не просто забезпечення фізичної наявності продовольства, а вже як повний контроль над ланцюгами постачання (від насіння до логістики), вказує на те, що аспект геополітичних загроз враховується та спостерігається певна еволюція в тлумаченні національного продовольчого суверенітету КНР. Це включає поглинання іноземних агротехнологічних гігантів (наприклад, Syngenta) та створення власних кластерів R&D, щоб усунути ризики санкційного обмеження доступу до сучасних агротехнологій.

В рамках впровадження стратегії «подвійної циркуляції» та диверсифікації варто виділити масштабний та одночасно амбітний як за своїми фінансовими ресурсами, так і геополітичними цілями проєкт «Продовольчий шовковий шлях» (Food Silk Road)[21]. Цей проєкт є складовою більш широкої китайської трансконтинентальної ініціативи «Один пояс, один шлях» (Belt and Road Initiative, BRI), яка діє вже більше десяти років та серед багатьох своїх напрямків зберігає динамізм саме по продовольчому профілю. Станом на 2024 рік торгівля продовольством Китаю з партнерами BRI фактично зросла на 162 % за останнє десятиліття, досягнувши 76,10 млрд дол США[8]. Велику роль в реалізації цього проєкту відіграє потужний національний приватний та державний бізнес, отримуючи безпрецедентну підтримку з боку уряду КНР. Так, найбільша китайська компанія з виробництва насіння, Yuan Longping High-Tech Agriculture, дочірня компанія державного конгломерату CITIC, очолила ініціативу уряду КНР щодо здійснення великомасштабного виробництва продовольчих культур в низці країн Африки з подальшим їх експортом до Китаю. У 2022 році уряд Танзанії надав їй 53 тис га для сільськогосподарського виробництва в районі Чунья регіону Мбея, а в 2023 році вона прискорено отримала схвалення сортів насіння компанії. Пекіном також було схвалено експорт сої з Танзанії кільком компаніям, а першу партію здійснила гігантська державна зернотрейдерська та продовольча компанія COFCO, яка відіграє центральну роль у продовольчих та сільськогосподарських проєктах BRI по всьому світу. У рамках партнерської програми для сільського господарства та засобів до існування Китай в 2024 р. надав Африці 1 млрд юанів (близько 141 млн дол США) на екстрену продовольчу допомогу, створивши 100 000 га стандартизованих демонстраційних сільськогосподарських ділянок, направив 500 сільськогосподарських експертів задля створення китайсько-африканського альянсу у сфері сільськогосподарської науки та технологій [4].

У підсумку, на наше переконання, «Продовольчий шовковий шлях» забезпечує поступову реалізацію далекоюсяжних намірів Китаю з реорганізації всієї мережі глобального виробництва та збуту продоволь-

ства, формуючи стратегічні партнерства на багатьох континентах, наповнюючи їх економічними, гуманітарними, політичними тощо сенсами. Важливу роль серед зазначених інструментів відіграють інвестиції в інфраструктуру та порти в Африці, Латинській Америці та агрохолдинги ЄС [7].

І ще безпосереднім, вже *четвертим пріоритетом*, варто назвати потужне сучасне інституційне та законодавче підсилення всіх заходів та кроків в царині продовольчої безпеки системою мотивацій та стимулів, які є виключно управлінською новацією КНР, і яка артикульована в Законі про продовольчу безпеку (діє з червня 2024 р.) [18]. Це є фактично перший у світі комплексний закон, який покладає персональну відповідальність на керівників регіонального рівня (провінцій) за результати в системі забезпечення населення продовольством, зокрема стосовно рівнів виробництва зерна та стану зернохосвищ.

У цілому нинішню китайську стратегію продовольчої безпеки можна ідентифікувати як «проактивну», яка є складовою більш всеосяжних завдань макроекономічної стійкості, що ґрунтується на свідомому конструюванні сучасної продовольчої системи держави, долаючи нові виклики та загрози першої чверті XXI століття.

Висновки. Модернізація стратегічних підходів керівництва Китаю щодо вирішення питань продовольчої безпеки є відповіддю на загострення геополітичних викликів XXI століття та демонструє перехід від моделі «глобальної інтеграції» до моделі «захисної автономії». Водночас концепція «національної продовольчої безпеки» є передумовою та фундаментом стратегії національної сталості сучасного Китаю. Курс на самозабезпечення супроводжується масштабними інвестиціями у внутрішню інфраструктуру та захист сільськогосподарських земель, розглядаючи залеж-

ність від іноземного зерна, і тим більше із США, як критичну вразливість.

Важливим пріоритетом сучасної стратегії продовольчої безпеки є тренд на технологічне імпортозаміщення. Визнання технологічної залежності сформувало запит на зниження рівня імпортозалежності в генетиці рослин та тваринництві (так звана «насіннева безпека»).

Транскордонний характер проекту «Продовольчий шовковий шлях» містить кілька аспектів у вимірі завдань продовольчої безпеки, одним із яких є формування альтернативної логістики. КНР активно інвестує в порти, залізниці та переробні заводи в країнах-партнерах «Одного поясу, одного шляху», створюючи замкнуті ланцюги постачання, що не залежать від геополітичних ризиків.

Диверсифікація та оптимізація стратегічних партнерств є ще одним із напрямів реалізації сучасної стратегії продовольчої безпеки. Замість домінування США та Австралії у структурі продовольчого імпорту, Китай свідомо переорієнтовується на країни Глобального Півдня та Центральної Азії.

Регіоналізація ланцюгів доданої вартості є новітнім зовнішньоекономічним пріоритетом Китаю. Відбувається цілеспрямований перехід від купівлі сировини до контролю над усіма етапами виробництва за кордоном. Через державні корпорації здійснюється інвестування в продовольчу інфраструктуру (елеватори, термінали та переробні потужності) в країнах-експортерах. Це створює систему, де навіть імпортоване продовольство фактично контролюється китайським капіталом, що є формою екстериторіального самозабезпечення.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в обґрунтуванні новітніх підходів в реалізації зовнішньоторговельної експансії України як вагомого гравця в глобальній продовольчій системі в умовах модернізації стратегії продовольчої безпеки КНР.

Бібліографічний список:

1. Bairam A., Omarova M., Aldabek N., Yem N. China's Dual Circulation Strategy: An Overview of the Key Drivers. *Journal of Posthumanism*. 2025. Vol. 5. P. 954–964. DOI: <https://doi.org/10.63332/joph.v5i5.1414>
2. Bhole O. Import Dependency and China's Food Security. *Geopolitical Monitor*. 2024. URL: <https://www.geopoliticalmonitor.com/import-dependency-and-chinas-food-security/> (дата звернення: 29.01.2026).
3. China and Global Food Policy Report: Promoting Sustainable Healthy Diets for Transforming Agrifood Systems : report / IFPRI, China Agricultural University. 2023. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34928.98562>.
4. China Focus: How China contributes to world food security by holding its "rice bowl" firmly. *Xinhua Silk Road*. 2025. URL: <https://en.insilksilkroad.com/p/347902.html> (дата звернення: 29.01.2026).
5. Dong K., Prytherch M., McElwee M. [et al.]. China's Food Security: Key Challenges and Emerging Policy Responses. *CSIS Briefs*. 2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/chinas-food-security-key-challenges-and-emerging-policy-responses> (дата звернення: 29.01.2026).
6. Du M., Lei J., Li S. Navigating the Path to Food Security in China: Challenges, Policies, and Future Directions. *Foods*. 2025. Vol. 14, Iss. 4. Art. 644. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods14040644>
7. Duggan N., Hooijmaaijers B., Santiago A. Chinese Investment in the European Agricultural Infrastructure. *Asian Perspective*. 2024. Vol. 48, Iss. 2. P. 201–226. DOI: <https://dx.doi.org/10.1353/apr.2024.a928614>
8. Expanding markets, undermining food sovereignty: 10 years of China's Belt and Road / GRAIN. 2024. URL: <https://grain.org/en/article/7093-expanding-markets-undermining-food-sovereignty-10-years-of-china-s-belt-and-road> (дата звернення: 29.01.2026).
9. Food self-sufficiency and International trade: a false dichotomy? : report / FAO. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/ea722624-2814-4cc5-ba44-90a79a2c2de5/content>
10. General profile: China / UNCTADstat. URL: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/156/index.html> (дата звернення: 29.01.2026).
11. Global trade statistics / WTO. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/covid19_e.htm (дата звернення: 29.01.2026).
12. Liu Z. Z. China Increasingly Relies on Imported Food. That's a Problem. *Council on Foreign Relations*. 2023. URL: <https://www.cfr.org/article/china-increasingly-relies-imported-food-thats-problem> (дата звернення: 29.01.2026).
13. Melnyk T., Kudyrko L., Pugachevska K., Sevruk I. Promotion of Ukraine's export to China: priorities and institutional framework. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. Vol. 17, Iss. 3. P. 508–520. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.40](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.40)

14. OECD-FAO Agricultural Outlook 2025-2034 : report / OECD, FAO. 2025. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/2d11baa7-2cf7-44b1-9fc7-28ce69943b1d/content> (дата звернення: 29.01.2026).
15. Plan for the implementation of digital transformation in the food industry. *Xinhua News*. 2025. URL: <https://www.xinhuanet.com/government/20250611/60439fab501d4f25873904d8f8fd1f67/c.html> (дата звернення: 29.01.2026).
16. Rome Declaration on World Food Security and World Food Summit Plan of Action : report / FAO. Rome, 1996. URL: <http://www.fao.org/docrep/003/w3613e/w3613e00.HTM> (дата звернення: 29.01.2026).
17. The Impact of Disasters on Agriculture and Food Security 2025 – Digital solutions for reducing risks and impacts: report / FAO. Rome, 2025. 144 p. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd7185en>
18. The Law of the People's Republic of China on Assuring Food Security / USDA Foreign Agricultural Service. URL: <https://www.fas.usda.gov/data/china-national-food-security-law-published> (дата звернення: 29.01.2026).
19. The State of Food and Agriculture 2025 : report / FAO. Rome, 2025. 148 p. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd7067en>
20. Tkalenko S., Kudyrko L., Kazanishen A. Determinants of Impact on Global Food Security. *Anticipating Future Business Trends: Navigating Artificial Intelligence Innovations* / ed. R. El Khoury. Cham: Springer, 2024. Vol. 536. P. 165–182. (Studies in Systems, Decision and Control). DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-63402-4_15
21. Tortajada C., Zhang H. When food meets BRI: China's emerging Food Silk Road. *Global Food Security*. 2021. Vol. 29. Art. 100518. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2021.100518>
22. Veeck G. China's food security: past success and future challenges. *Eurasian Geography and Economics*. 2013. Vol. 54, Iss. 1. P. 42–56. DOI: <https://doi.org/10.1080/15387216.2013.789669>
23. Wang L. M., Zhang M., Duan L. L. Exploring Research on China's Grand Food Concept (2012–2025): Evolution, Hotspots, and Trends. *Chinese Studies*. 2026. Vol. 15. P. 56–75. DOI: <https://doi.org/10.4236/chnstd.2026.151004>
24. Wenjin Long, Ting Meng, Xu Tian, Shenggen Fan. China's food security and food system governance: recent developments and global implications. *Food Policy*. 2025. Vol. 137. Art. 103000. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2025.103000>
25. Xinyuan Liang, Xiaobin Jin, Yue Dou [et al.]. Exploring China's food security evolution from a local perspective. *Applied Geography*. 2024. Vol. 172. Art. 103427. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2024.103427>
26. Дугінець Г. В., Генералов О. В., Верба Я. І. Продовольча безпека в умовах «ідеального шторму» світової економіки. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2023. № 8. С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-6-15>
27. Казанішен А. Ризики імпортозалежності у вимірі продовольчої безпеки держав. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 6 (15). С. 215–221. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.15-33>
28. Калюжна Н. Г. Інтеграція концепту продовольчої безпеки у систему національної безпеки України. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2025. Вип. 58. С. 259–277. DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.259>

References:

1. Bairam, A., Omarova, M., Aldabek, N., & Yem, N. (2025). China's dual circulation strategy: An overview of the key drivers. *Journal of Posthumanism*, no 5, pp. 954–964. DOI: <https://doi.org/10.63332/joph.v5i5.1414>
2. Bhole, O. (2024). *Import dependency and China's food security*. Geopolitical Monitor. Available at: <https://www.geopoliticalmonitor.com/import-dependency-and-chinas-food-security/> (accessed January 29, 2026).
3. China Agricultural University & IFPRI. (2023). *China and global food policy report: Promoting sustainable healthy diets for transforming agrifood systems*. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34928.98562>
4. Xinhua News. (2025a). *China focus: How China contributes to world food security by holding its "rice bowl" firmly*. Available at: <https://en.imsilkroad.com/p/347902.html> (accessed January 29, 2026).
5. Dong, K., Prytherch, M., McElwee, M., Kim, P., Blanchette, J., & Hass, R. (2024). *China's food security: Key challenges and emerging policy responses*. CSIS Briefs. Available at: <https://www.csis.org/analysis/chinas-food-security-key-challenges-and-emerging-policy-responses> (accessed January 29, 2026).
6. Du, M., Lei, J., & Li, S. (2025). Navigating the path to food security in China: Challenges, policies, and future directions. *Foods*, no 14 (4), art. 644. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods14040644>
7. Duggan, N., Hooijmaaijers, B., & Santiago, A. (2024). Chinese investment in the European agricultural infrastructure. *Asian Perspective*, no 48 (2), pp. 201–226. DOI: <https://dx.doi.org/10.1353/apr.2024.a928614>
8. GRAIN (2024). *Expanding markets, undermining food sovereignty: 10 years of China's Belt and Road*. Available at: <https://grain.org/en/article/7093-expanding-markets-undermining-food-sovereignty-10-years-of-china-s-belt-and-road> (accessed January 29, 2026).
9. FAO. (n.d.). *Food self-sufficiency and international trade: A false dichotomy?* Available at: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/ea722624-2814-4cc5-ba44-90a79a2c2de5/content> (accessed January 29, 2026).
10. UNCTADstat. (n.d.). *General profile: China*. Available at: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/156/index.html> (accessed January 29, 2026).
11. WTO. (n.d.). *Global trade statistics*. Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/covid19_e.htm (accessed January 29, 2026).
12. Liu, Z. Z. (2023). *China increasingly relies on imported food. That's a problem*. Council on Foreign Relations. Available at: <https://www.cfr.org/article/china-increasingly-relies-imported-food-thats-problem> (accessed January 29, 2026).
13. Melnyk, T., Kudyrko, L., Pugachevska, K., & Sevruk, I. (2019). Promotion of Ukraine's export to China: Priorities and institutional framework. *Problems and Perspectives in Management*, no 17 (3), pp. 508–520. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.40](https://doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.40)
14. OECD/FAO. (2025). *OECD-FAO agricultural outlook 2025–2034*. Available at: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/2d11baa7-2cf7-44b1-9fc7-28ce69943b1d/content> (accessed January 29, 2026).
15. Xinhua News. (2025b). *Plan for the implementation of digital transformation in the food industry*. Available at: <https://www.xinhuanet.com/government/20250611/60439fab501d4f25873904d8f8fd1f67/c.html> (accessed January 29, 2026).
16. FAO. (1996). *Rome declaration on world food security and world food summit plan of action*. Available at: <http://www.fao.org/docrep/003/w3613e/w3613e00.HTM> (accessed January 29, 2026).
17. FAO. (2025a). *The impact of disasters on agriculture and food security 2025 – Digital solutions for reducing risks and impacts*. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd7185en>

18. USDA Foreign Agricultural Service. (n.d.). *The law of the People's Republic of China on assuring food security*. Available at: <https://www.fas.usda.gov/data/china-national-food-security-law-published> (accessed January 29, 2026).
19. FAO. (2025b). *The state of food and agriculture 2025*. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd7067en>
20. Tkalenko, S., Kudyрко, L., & Kazanishen, A. (2024). Determinants of impact on global food security. In R. El Khoury (Ed.), *Anticipating Future Business Trends: Navigating Artificial Intelligence Innovations*, vol. 536, pp. 165–182. Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-63402-4_15
21. Tortajada, C., & Zhang, H. (2021). When food meets BRI: China's emerging Food Silk Road. *Global Food Security*, no 29, art. 100518. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2021.100518>
22. Veeck, G. (2013). China's food security: Past success and future challenges. *Eurasian Geography and Economics*, no 54 (1), pp. 42–56. DOI: <https://doi.org/10.1080/15387216.2013.789669>
23. Wang, L. M., Zhang, M., & Duan, L. L. (2026). Exploring research on China's Grand Food Concept (2012–2025): Evolution, hotspots, and trends. *Chinese Studies*, no 15, pp. 56–75. DOI: <https://doi.org/10.4236/chnstd.2026.151004>
24. Long, W., Meng, T., Tian, X., & Fan, S. (2025). China's food security and food system governance: Recent developments and global implications. *Food Policy*, no 137, art. 103000. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2025.103000>
25. Liang, X., Jin, X., Dou, Y., Meng, F., & Zhou, Y. (2024). Exploring China's food security evolution from a local perspective. *Applied Geography*, no 172, art. 103427. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2024.103427>
26. Duhinets, H. V., Heneralov, O. V., & Verba, Ya. I. (2023). Prodovolcha bezpeka v umovakh “idealnoho shtormu” svitovoi ekonomiky [Food security in the conditions of the “perfect storm” of the world economy]. *Business Inform*, no (8), pp. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-6-15>
27. Kazanishen, A. (2024). Ryzkyk importozalezhnosti u vymiri prodovolchoi bezpeky derzhav [Risks of import dependence in the dimension of state food security]. *Digital Economy and Economic Security*, no 6 (15), pp. 215–221. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.15-33>
28. Kaliuzhna, N. H. (2025). Intehratsiia kontseptu prodovolchoi bezpeky u systemu natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Integration of the food security concept into the national security system of Ukraine]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy*, no 58, pp. 259–277. DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.259>

Стаття отримана: 30.01.2026

Стаття прийнята: 18.02.2026

Стаття опублікована: 09.04.2026